

РОЗДІЛ VI. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРА

УДК 343.22: 343.232: 343.3 (4+477)

ЩОДО ПОБУДОВИ ТИПОВОГО КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ПОРТРЕТА ЗЛОЧИНЦЯ В РІЗНИХ ВИДАХ ЗЛОЧИНІВ

Калюга К.В., к.ю.н.

*Класичний приватний університет, вул. Жуковського, 70-Б, м. Запоріжжя, Україна
karina-kaljuga@rambler.ru*

Стаття присвячена аналізу теоретичних положень про особистісну детермінованість поведінки людини (зв'язок між ознаками окремого злочину та особою невідомого злочинця) в різних видах злочинів, а також формулюванню висновків і пропозицій, спрямованих на вдосконалення побудови криміналістичного портрета невідомого злочинця під час розслідування різних видів злочинів.

Ефективність системного реформування судових і правоохоронних органів України в нових умовах неможлива без їх усебічного та ґрунтового науково-методичного забезпечення. Одним із його провідних напрямів є криміналістичне забезпечення, у якому відповідна роль відводиться дослідженню особи злочинця.

Проаналізувавши різні підходи вітчизняних і зарубіжних науковців стосовно визначення поняття «психологічний портрет (профіль)» злочинця, автор обґрунтовує висновок щодо доцільності його називання «криміналістичний портрет» злочинця.

Розглядаючи структурно-логічну схему «криміналістичного портрета», розробляє та рекомендує правила (алгоритм) його складання.

Узагальнюючи, автор виокремлює типові джерела отримання інформації щодо особи злочинця, якими можуть слугувати будь-які матеріально-фіксовані чи ідеальні сліди-відображення.

Ключові слова: види злочинів, ознаки та властивості людини, особа невідомого злочинця, суб'єкт кримінального правопорушення (злочину), криміналістичний (психологічний) портрет (профіль) злочинця.

К ПОСТРОЕНИЮ ТИПОВОГО КРИМИНАЛИСТИЧЕСКОГО ПОРТРЕТА ПРЕСТУПНИКА В РАЗЛИЧНЫХ ВИДАХ ПРЕСТУПЛЕНИЙ

Калюга К.В.

*Классический приватный университет, ул. Жуковского, 70-Б, г. Запорожье, Украина
karina-kaljuga@rambler.ru*

Эффективность системного реформирования судебных и правоохранительных органов Украины в новых условиях невозможна без их всестороннего и основательного научно-методического обеспечения. Одним из его ведущих направлений является криминалистическое обеспечение, в котором соответствующая роль отводится исследованию личности преступника.

Исследование проблемы личности преступника всегда вызывало повышенный интерес ученых-юристов. Критически проанализировав их достижения, автор считает, что в современных условиях повышения уровня криминалистической теории знания о личности преступника требуют расширения и углубления, что позволило бы обеспечить необходимый уровень конкретности и продуктивности соответствующих криминалистических рекомендаций.

Основная цель статьи связана с анализом основных предпосылок формирования понятия «криминалистический портрет» преступника и соответствующей разработкой правил (алгоритмов) его построения в различных видах преступлений.

Проанализировав различные подходы отечественных и зарубежных ученых по определению понятия «психологический портрет (профиль)» преступника, автор обосновывает вывод о целесообразности его называния «криминалистический портрет» преступника.

Рассматривая структурно-логическую схему «криминалистического портрета», разрабатывает и рекомендует правила (алгоритм) его составления.

Обобщая, автор выделяет типичные источники получения информации о личности преступника, которыми могут служить любые материально-фиксированные или идеальные следы-отображения.

В заключение предлагается ввести дополнительный учет типовых криминалистических портретов преступников по классификации преступлений согласно Уголовному кодексу Украины, выделяя лица определенных типов, в зависимости от характера их преступной деятельности и их морально-психологических особенностей.

Ключевые слова: виды преступлений, признаки и свойства человека, личность неизвестного преступника, субъект уголовного правонарушения (преступления), криминалистический (психологический) портрет (профиль) преступника.

CONSTRUCTION OF AN TYPICAL MODEL CRIMINALISTIC PORTRAIT OF THE CRIMINAL OFFENSES IN DIFFERENT KINDS OF

Kalyuga K.V.

*Classical private university, str. Zhukovskogo, 70-B, Zaporizhzhya, Ukraine
karina-kaljuga@rambler.ru*

The effectiveness of the system reform of the judiciary and law enforcement bodies of Ukraine in the new conditions, is impossible without their full and thorough scientific and methodological support. One of his leading directions criminalistic provision of is where the appropriate role for the study of offender.

Study of the problem of offender always aroused an increased interest on the part of of legal scholars. Critically analyze their achievements, the author believes that in modern conditions increase the level criminalistics theory, knowledge of the identity of the offender require a broadening and deepening, that would ensure the the necessary level concreteness of and productive relevant criminalistical recommendations.

The basic purpose of the article was associated with the analysis of the main prerequisites for the formation of the concept of "criminalistic portrait" criminal and corresponding developing rules (algorithms) constructing it in different kinds of crimes.

Having analyzed the different approaches of domestic and foreign scholars on the definition of the concepts of "psychological portrait (profile)" criminal, the author proves the conclusion of of expediency his called – "criminalistic portrait" criminal.

According to him, criminalistic portrait of the perpetrator is offered realize how a system of information on the social, physical, biological and psychological properties, which individualizes the person and is the result of a complex interdisciplinary analysis reflected in the material a fixed and ideal information carriers, as well as information obtained in the investigation of the victim during a primary investigation and operational search actions; in order to obtain data on the identity of the offender, which allows you to create a portrait its probabilistic, in the absence of the suspect, to determine the directions of his research, extension and development criminalistical versions regarding the number of persons involved in the crime; with which you can identify and implement the forecasting of its future conduct.

When considering structural-logical scheme "criminalistic portrait", develops and recommends rules (algorithm) their drawing up.

Summarising, the author highlights the typical sources of information about the identity of the offender, which may be any material or ideal traces -mapping.

In conclusion, it proposed to introduce complementary criminalistical accounting typical portraits of criminals on the classification of offenses under the Criminal Code of Ukraine, highlighting the face of certain types, depending on the nature of their criminal activities and their moral and psychological features.

Key words: types of crimes, characteristics and properties of the person, the identity of an unknown criminal, the subject of criminal offenses, criminalistic (psychological) portrait (profile) of the criminal.

За умов сучасного розвитку науки криміналістики й інтенсивного залучення та інтегрування в її теорію нових знань із суміжних наук усе ще не існує однозначного визначення підходів і механізму побудови типового криміналістичного портрета злочинця в різних видах злочинів.

Ефективність системного реформування судових і правоохоронних органів України в нових умовах неможлива без їх усебічного та ґрунтового науково-методичного забезпечення. Одним із його провідних напрямів є криміналістичне забезпечення, у якому відповідна роль відводиться дослідженню особи злочинця.

Проблема особи злочинця завжди викликала підвищений інтерес правників-науковців (Г. Аванесов, Ю. Антонян, С. Богомолова, А. Долгова, В. Емінов, М. Єнікєєв, С. Єніколопов, Г. Єфремова, В. Журавель, О. Зінін, О. Зелінський, К. Ігошев, І. Карпець, В. Коновалова, В. Кудрявцев, Г. Міньковський, В. Образцов, В. Пірожков, С. Познишев, О. Протасевич, А. Ратінов, М. Салтевський, О. Столяренко, В. Шепітько, А. Яковлев та ін.). Водночас недостатня розробленість проблеми в умовах кардинального реформування всієї системи судових і правоохоронних органів, істотних змін у кримінально-процесуальному законодавстві потребує розширення й поглиблення знань про особу злочинця, що дало б змогу забезпечити необхідний рівень конкретності і продуктивності відповідних криміналістичних рекомендацій.

Метою статті є аналіз основних передумов формування поняття «криміналістичний портрет» злочинця та розробка правил (алгоритмів) побудови типового криміналістичного портрета злочинця в різних видах злочинів.

Нині в криміналістиці досить докладно розглянуто питання психологічного портрету злочинця [1; 2; 3]. Певним чином узагальнюючи, зазначимо, що під психологічним портретом частіше за все розуміють систему відомостей про психологічні та інші ознаки особи, суттєві з погляду її виявлення та розшуку, яка складається з трьох типів інформаційних моделей [4, с. 184].

Інтерпретуючи цю загалом продуктивну думку В.О. Образцова, в цьому контексті доцільно говорити не про три типи інформаційних моделей «психологічного портрета», а про певні стадії або етапи його формування залежно від джерел і повноти отримуваної інформації.

Так, на першому етапі інформаційна модель «психологічного портрета» складається з передбачуваної (прогнозованої) інформації, що потребує перевірки.

На другому етапі вона доповнюється достовірними (позитивними) знаннями про ознаки розшукуваного суб'єкта, формується на підставі показань потерпілих, очевидців злочину, інших даних.

На третьому етапі формується комбінована модель, яка містить у собі вже отримані достовірні дані (інформацію) щодо одних і передбачувані знання стосовно інших властивостей і прикмет злочинця.

Зарубіжні автори в основному використовують термін «профіль злочинця», під яким розуміють сукупність ознак, більш або менш точний опис ще невідомого злочинця, якого за допомогою цього профілю можна встановити [5; 6; 7; 8]. І тут можна погодитися з вітчизняними науковцями, які вважають, що «психологічний портрет» злочинця та його «психологічний профіль» – це два різні варіанти однієї назви. Тому в їхніх роботах зустрічаються ці два терміни одночасно, наприклад, у такому варіанті – «психологічний профіль (портрет)» [9, с. 104]. У зв'язку з цим вони справедливо зауважують, що криміналістична складова «психологічного портрета» злочинця поки що не так суттєва вивчена, як того хотілося б. Тому умовно в юридичній літературі його частіше називають «психологічний портрет» злочинця, хоча, на нашу думку, його доцільніше називати «криміналістичний портрет», виходячи з його інформаційного змісту й використання засобів криміналістики під час аналізу місця події, за результатами якого він складається. За нашою позицією, портрет – це сукупність поведінкових ознак, які формують характерний спосіб дій або емоційні реакції, що вказують на психологічні стани індивіда. Це поняття дає змогу більш повно подати всі значимі для розкриття й розслідування злочину ознаки особи людини, включаючи і її «психологічний профіль» [10, с. 32].

Отже, назва «криміналістичний портрет» точніше передає його зміст, ніж терміни «психологічний профіль» або «психологічний портрет». Тим більше, що структура «психологічного портрета» виходить за межі «внутрішніх психологічних властивостей, а також поведінкових ознак людини», про які зазначав В.О. Образцов.

Кримінально-процесуальне законодавство України безпосередньо не регламентує діяльність зі складання та застосування портретів злочинців. Але було б помилкою відмовлятися від їх використання у правоохоронній діяльності, обґрунтовуючи це складністю самої процедури і браком фахівців. Незважаючи на те що портрети не є доказами в кримінальних провадженнях, їх можна застосовувати під час пошуку доказів, а також із тактичною метою під час провадження гласних і негласних слідчих (розшукових) дій щодо встановлення винних. В умовах відсутності достатньої інформації з їх допомогою можна уточнити, звзвити коло причетних до злочину осіб, висунути і здійснити перевірку версій, які виникають тільки під час його використання [11, с. 342].

Практика боротьби зі злочинністю знає багато прикладів ефективної взаємодії оперативних і слідчих працівників із фахівцями в різних галузях науки. Останнім часом у слідчій практиці постає необхідність і можливість (за сучасних умов розвитку криміналістичних технічних засобів) використання системи моделювання та діагностування злочинної поведінки особи (невідомого злочинця) через складання її криміналістичного портрета.

Під час побудови криміналістичного (психологічного) портрету використовується загальнонауковий метод моделювання; а сам портрет є моделлю особистості невстановленого злочинця.

Особливості людини, які дають змогу її ідентифікувати чи окреслити групову належність, у будь-якому віці, значною мірою є продуктом її онтологічного розвитку. Відмінні риси особистості –

результат життєвого досвіду людини, яка вчинила злочин, що є інтегруючим результатом усієї сукупності умов, способу життя, власної активності тощо. Тому дослідження й інтерпретація всіх джерел інформації (матеріально-фіксованих та ідеальних) у поєднанні з дослідженням жертви (потерпілого) навіть за умови відсутності особи підозрюваного можуть допомогти зі значною часткою вірогідності ототожнити особистість.

Складання «криміналістичних портретів» доцільно проводити за чітким алгоритмом, який дає змогу насамперед систематизувати одержану інформацію для досягнення ефективності й послідовності у проведенні роботи.

Результати складання «криміналістичного портрета» зумовлені переважно професійною підготовкою осіб, які виконують це завдання. Отже, структурно-логічна схема «криміналістичного портрета» складається з таких етапів (розділів):

1. Безпосереднє спостереження, вивчення та розпізнання матеріально-фіксованих носіїв обстановки місця події (об'єктів живої й неживої природи).
2. Виявлення та дослідження ідеальних слідів-відображень (суб'єктивні образи, мисленні копії матеріальних речей, фактів, подій, відтинків часу, збережених у пам'яті людини (свідка, очевидця, потерпілого)) [12, с. 5].
3. Розумова (аналітична) діяльність слідчого із залученням відповідних спеціалістів.
4. Опис властивостей особистості та їх закріплення на основі даних, одержаних у результаті дослідження джерел інформації (пропонуємо здійснювати не в описовій формі, а шляхом заповнення відповідно розробленої статистичної форми). Таку саму методику опису властивостей особистості застосовують під час постановки її на кримінальний облік (реєстрації). Створення такого окремого виду криміналістичного обліку, як картотека «криміналістичних портретів», є напрямом удосконалення системи криміналістичних обліків.

Якість складання криміналістичного портрета злочинця залежить від повноти аналізу фахівцем місця події, його бесід зі свідками, потерпілими для визначення можливих характеристик особи, яка вчинила злочин, і для інтенсифікації роботи з її пошуку.

Вивчення особи злочинця підтверджує можливість виявлення певних закономірностей у його поведінці, що також може бути використане під час побудови криміналістичного портрета.

Особу, котра вчинила злочин, ми розуміємо як певну сукупність соціальних, фізико-біологічних і психологічних властивостей, що відрізняють її від усіх інших (В.Г. Лукашевич, М.В. Салтєвський). Під час учинення злочину всі три види властивостей відображаються матеріально, тобто в навколишньому середовищі, і суб'єктивно – у пам'яті людей, стають джерелами інформації, яка сприяє виділенню кола осіб, причетних до цього злочину.

Отже, криміналістичний портрет злочинця ми пропонуємо розуміти, як систему відомостей про соціальні, фізико-біологічні та психологічні властивості, яка індивідуалізує особу і є результатом комплексного міждисциплінарного аналізу відображеної в матеріально-фіксованих, ідеальних носіях інформації й інформації, отриманої в процесі дослідження жертви під час виконання першочергових слідчих і оперативно-розшукових дій, з метою отримати дані про особу злочинця, інформацію, що дає змогу створити ймовірнісний портрет злочинця в умовах відсутності підозрюваного для визначення напрямів його пошуку, висунення та розробки криміналістичних версій щодо кола осіб, причетних до злочину, за допомогою якої можливо визначити, а також здійснити прогнозування його подальшої поведінки.

Під час роботи з інформацією стосовно злочинця необхідно дотримуватися того принципу, що його криміналістичний портрет не обов'язково має вказувати на конкретну особу. Метою його складання є створення загального уявлення про тип особистості злочинця, вироблення стратегії, пропонування варіантів того, як знайти особу, що вчинила злочин. Якщо слідчі мають дані про осіб, які підходять під опис, то криміналістичний портрет може допомогти розробити тактику проведення допиту, обшуку, затримання тощо.

Джерелами побудови «криміналістичного портрета» на етапі проведення першочергових слідчих та оперативно-розшукових дій за відсутності підозрюваного для визначення кола осіб, причетних до їх

учинення, можуть слугувати будь-які матеріально-фіксовані чи ідеальні сліди-відображення, а також інформація, що отримана під час дослідження потерпілого (жертви), за умови її наявності.

Узагальнюючи, можна виокремити типові джерела отримання інформації щодо особи злочинця. Зокрема, ними можуть бути матеріальна обстановка місця події, у якій відображаються сліди вчинення злочину (дії злочинця та потерпілих, інших осіб; їх взаємодія тощо); предмети (об'єкти) безпосереднього злочинного посягання; засоби (зброя, реманент) учинення злочину – як збірне поняття, що включає будь-які предмети матеріального світу, використовувані суб'єктом у механізмі злочинної діяльності (вони можуть бути як спеціально виготовленими зі злочинною метою інструментами та пристроями, так і пристосованими зброями праці («злочинські інструменти»), а також непристосованими предметами – твердими, рідкими, сипучими, газоподібними, за допомогою яких можна висувати припущення стосовно фаху і здібностей особи) [13]; речі й предмети, залишені (кинуті, загублені тощо) злочинцем на місці події; речі й предмети, випадково занесені на місце події після вчинення злочину (інформація про речі й предмети, залишені (кинуті, загублені тощо) злочинцем на місці події та про речі й предмети, випадково занесені на місце події після вчинення злочину, хоча часто й не має безпосереднього стосунку до події злочину, але впливає на юридичну оцінку події загалом або оцінку конкретних дій певної особи); сліди (ознаки) негативних обставин; сліди (ознаки) інсценування; суб'єктивні образи, мисленні копії матеріальних речей, фактів, подій, відтинків часу, збережених у пам'яті людини (свідка, очевидця, потерпілого); потерпілий (жертва) злочину.

Індивідуальність особи зумовлюється властивостями, які знаходять своє відображення в перелічених носіях (джерелах) інформації.

Корисними з цього погляду можуть бути визначені науковцями закономірні зв'язки властивостей особи з особливостями їх виявів (поведінки).

Результатом побудови «криміналістичного портрета» є ймовірнісний опис криміналістично значущих характеристик невідомої особи, що вчинила злочин. Далі слідчий, користуючись наявними знаннями, особистим досвідом і даними узагальненої практики, оцінює сукупність установлених фактів і передбачувану причину, формує на цій основі умовивід у вигляді можливого судження (складає суб'єктивний портрет невідомого злочинця) з подальшою його автоматизацією (комп'ютеризацією) та поміщенням у відповідні криміналістичні обліки МВС [14].

Уважаємо доцільним започаткувати додатковий облік типових криміналістичних портретів злочинців за класифікаціями злочинів відповідно до Кримінального кодексу України, виділяючи особи певних типів, залежно від характеру їхньої злочинної діяльності та їхніх морально-психологічних особливостей.

Наприклад, типовий криміналістичний портрет убивці; гвалтівника; злочинця, що використовує владу або службове становище; крадія; грабіжника; хулігана тощо [15]. З огляду на очевидні відмінності між типами злочинної діяльності «універсальні злочинці», готові до будь-яких злочинів, – швидше виняток, ніж правило.

Обсяги статті не дають змоги докладно розглянути всі примірні типові криміналістичні портрети різних видів злочинів.

Отже, для криміналістичної характеристики осіб, які вчиняють різні види злочинів, велике значення мають дані, що стосуються структури їхньої особистості (соціальних, фізичних, біологічних і психологічних якостей). Наявність такої узагальненої інформації про суб'єктів злочинів і її використання є важливими умовами для з'ясування механізму вчинення злочину чи окремої групи злочинів, для виявлення осіб, причетних до нього, а також для встановлення їхніх рольових функцій, дає можливість з'ясувати кореляційні зв'язки їхньої діяльності з ознаками певних способів учинення діянь, ознаками предметів злочину, а також можливими слідами злочинної діяльності й, відповідно, висувати обґрунтовані слідчі та оперативно-розшукові версії особливо в умовах неочевидності вчинення аналізованих злочинів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богомолова С.Н. Серийные убийства на сексуальной основе как объект психолого-криминалистического изучения (анализ зарубежного опыта) / С.Н. Богомолова, В.А. Образцов // Труды Московской государственной юридической академии. – 1997. – № 1. – С. 133-145.
2. Протасевич А.А. Раскрытие убийств : нетрадиционные методы, приемы, рекомендации. Очерки

теории и практики следственной работы / А.А. Протасевич, В.А. Образцов. – Иркутск : Изд-во ИГЭА, 1998. – 308 с.

3. Образцов В.А. Криминалистическая психология : [учебное пособие] для вузов / В.А.Образцов, С.Н. Богомолова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2002. – 447 с.
4. Образцов В.А. Криминалистика : [курс лекций] / В.А. Образцов. – М. : Право и Закон, 1996. – 447 с.
5. Lupke A. Taterprofile / A. Lupke // *Kriminalistik*. – 1999. – № 12. – P. 814-820.
6. Fullgrabe D. Physiologische Taterprofile / D. Fullgrabe // *Kriminalistik*. – 2001. – № 5. – P. 297-305.
7. Dern H. Operative Fallanalysen bei Totungsdelikten / H. Dern // *Kriminalistik*. – 2000. – № 8. – P. 533-540.
8. Ressler R. Sexual Homicide / R. Ressler, A. Burgess, S. Douglas. – New York : The free press, 1995. – 240 p.
9. Образцов В.А. Серийные убийства как объект психологии и криминалистики : [учебное и практическое пособие] / В.А. Образцов. – М. : Омега-Л, ИМПЭ им. А.С. Грибоедова, 2003. – 208 с.
10. Зинин А.М. Проблемы криминалистического установления личности / А.М. Зинин // *Вестник криминалистики*. – М. : Спарк, 2003. – Вып. 4 (8). – С. 32.
11. Столяренко А.М. Прикладная юридическая психология / А.М. Столяренко. – М. : Юнити-Дана, 2001. – 639 с.
12. Салтевский М.В. Теория и практика получения информации о преступнике для его розыска и отождествления / М.В. Салтевский. – К. : КВШ МВД СССР, 1977. – 32 с.
13. Калюга К.В. До проблеми складання «криміналістичного портрету» злочинця та його використання на початковому етапі розслідування / К.В. Калюга // *Науково-виробничий журнал «Держава та регіони». Серія «Право»*. – 2011. – № 4. – С. 164-167.
14. Калюга К.В. Напрями використання «криміналістичного портрету» на початковому етапі розслідування / К.В. Калюга // *Інформатизація судово-експертної діяльності: матеріали «круглого столу», 29 березня 2012 р.* / Нац. акад внутр. справ, Навч.-наук. ін-т підготовки слідчих і криміналістів. – К. : ННПСК НАВС, 2012. – С. 126-131.
15. Кримінальний кодекс України : [науково-практичний коментар] / [Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.] ; за заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 1196 с.

REFERENCE

1. Bogomolova, S.N. and Obraztsov, V.A. (1997), “Serial murders on sexual basis as an object of psychological criminalistics study (analysis of foreign experience)”, *Works of Moscow State Law Academy*, no. 1, pp. 133-145.
2. Protasevich, A.A. and Obraztsov, V.A. (1998), *Raskrytie ubiystv : netraditsionnye metody, priemy, rekomendatsii. Ocherki teorii i praktiki sledstvennoy raboty* [Disclosure of Kills : unconventional methods, techniques, advice. Essays on the theory and practice of investigative work], IGEA, Irkutsk, Russia.
3. Obraztsov, V.A. and Bohomolova, S.N. (2002), *Kriminalisticheskaya psikhologhiya : Ucheb. posobie dlya vuzov* [Criminalistical Psychology], UNITY-DANA, Laws and rights, Moscow, Russia.
4. Obraztsov, V.A. (1996), *Kriminalistika. Kurs lektsiy* [Forensic science. Lecture course], Rights & Laws, Moscow, Russia.
5. Lupke, A. (1999), “Taterprofile”, *Kriminalistik*, no. 12, pp. 814-820.
6. Fullgrabe, D. (2001), “Physiologische Taterprofile”, *Kriminalistik*, no. 5, pp. 297-305.
7. Dern, H. (2000), “Operative Fallanalysen bei Totungsdelikten”, *Kriminalistik*, no. 8, pp. 533-540.
8. Ressler, R., Burgess, A. and Douglas, S. (1995), [Sexual Homicide], The free press, New York, USA.

9. Obraztsov, V.A. (2003), *Seriynye ubiystva kak ob'ekt psikhologii i kriminalistiki. Uchebnoe i prakticheskoe posobie* [Serial murders as an object of psychology and criminology. Training and practical guide], Omega Omega-L, IMPE them. Griboyedov, Moscow, Russia.
10. Zinin, A.M. (2003), "Problems forensic identification", *Vestnik kriminalistiki*, Vol. 4 (8), p. 32.
11. Stolyarenko, A.M. (2001), *Prikladnaya yuridicheskaya psikhologiya* [Applied juridical psychology], UNITY-DANA, Moscow, Russia.
12. Saltevskiy, M.V. (1977), *Teoriya i praktika polucheniya informatsii o prestupnike dlya ego rozyska i otozhdstvleniya* [Theory and practice of receiving information about the criminal for him investigation and identification], KVS Ministry of Internal Affairs of the USSR, Kyiv, Ukraine.
13. Kalyuha, K.V. (2011), "The problem of assembly "forensic portrait" of the offender and his use of the initial investigation", *Scientific and Production Journal "State and Regions" series Law*, no. 4, pp. 164–167.
14. Kalyuha, K.V. (2012), "Areas of use "forensic portrait" at the initial stage of investigation", *Informatyzatsiya sudovo-ekspertnoyi diyalnosti: materialy "kruhloho stolu"*, [Informatization of judicial expert activity: materials "round table"], Kyiv, NNIPSK NAVS, March 29, 2012, pp. 126-131.
15. Baulin, Ju.V., Borysov, V.I., Gavrysh, S.B. et al. (2003), *Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychnyi komentar* [The Criminal Code of Ukraine: Scientific-practical commentary], Concern Publishing House «In Jure», Kyiv, Ukraine.

УДК 343.3/7

ЩОДО ОЦІНЮВАННЯ ТЕРОРИСТИЧНОЇ УРАЗЛИВОСТІ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Варенья Н.М., аспірант

*Національна академія СБ України, вул. О. Трутенка, 22, м. Київ, Україна
karver@i.ua*

У статті розглянуто підходи до прогнозування рівнів терористичної небезпеки, окреслено основні проблеми в установленні оцінки уразливості об'єкта терористичного посягання та визначено переваги застосування кількісного методу оцінювання ризику терористичної події. Подано основні організаційні заходи, спрямовані на постійне вдосконалення системи антитерористичного захисту, що дасть змогу виявляти й передбачати настання загроз терористичного характеру за допомогою одержаних даних про можливий характер і масштаби наслідків впливу на об'єкт уражаючих факторів стихійних лих, аварій, катастроф і терористичних актів, виявляти найбільш уразливі елементи підприємств тощо. Запропоновано методіку оцінювання терористичної уразливості об'єктів критичної інфраструктури за допомогою реєстру загроз терористичного характеру на основі моніторингу індикаторів терористичної загрози та аналітичної підтримки процесів підготовки до прийняття управлінських рішень в умовах кризових і надзвичайних ситуацій.

Ключові слова: критична інфраструктура, профілактика тероризму, реєстр загроз, терористична уразливість об'єктів, моніторинг, оцінювання ризику.

К ОЦЕНКЕ ТЕРРОРИСТИЧЕСКОЙ УЯЗВИМОСТИ ОБЪЕКТОВ КРИТИЧЕСКОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ

Варенья Н.М.

*Национальная академия СБ Украины, ул. А. Трутенко, 22, г. Киев, Украина
karver@i.ua*

В статье рассмотрены подходы к прогнозированию уровней террористической опасности, обозначены основные проблемы в установлении оценки уязвимости объекта террористического посягательства и определены преимущества применения количественного метода оценки риска террористического события. Приведены основные организационные мероприятия, направленные на постоянное совершенствование системы антитеррористической защиты, что позволит выявлять и предвидеть наступление угроз террористического характера с помощью полученных данных о возможном характере и масштабах